herpy

PILGIFTSGRODOR

Blessed Poison Frog

Ranitomeya benedicta

Ranitomeya benedicta är en liten, dagaktiv pilgiftsgroda på 16-20 mm från låglandsskogen i norra Peru. Det klart röda huvudet och den svarta kroppen med blått nätmönster gör den till en av de mest färgstarka i släktet. Fram till 2008 räknades den som en underart av *Ranitomeya fantastica*. I naturen är den sårbar, men uppfödda djur förökar sig villigt i ett väl inrett terrarium.

Familj: Dendrobatidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**16-20 mm** nos-kloaklängd
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande och marklevande**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**40 × 40 × 40 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**21-26 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vatten	**Vattenskål** djup 1-2 cm
UVB	**Valfritt**
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**På marken**
Ägg per läggning	**2-6**
Kläckning	**10-14 dagar**
Larvtid	**60-114 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Alger/växter och färdigfoder**
Yngelvård	**Vaktar äggen och bär grodynglen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Om arten

Ranitomeya benedicta hör till de större arterna i släktet, men är ändå bara stor som en fingernagel. Hanarna blir omkring 16-17 mm från nos till kloak, honorna omkring 18 mm, och enstaka honor når 20 mm. Huvudet är klart rött, och svarta teckningar runt ögonen bildar hos vissa djur en W-formad mask. Ben, rygg och buk är svarta med ett blått nätmönster. I vissa bestånd saknas nätmönstret, och delar av benen eller ryggen är i stället enfärgat blå, eller så saknas blått helt. Huvudet är rödare än hos *R. fantastica*, vars huvud är närmare orange.

Arten beskrevs 2008 av Brown, Twomey, Pepper och Sanchez-Rodriguez och räknades dessförinnan som en underart till *R. fantastica*. Artnamnet betyder "välsignad" och anspelar på Pampas del Sacramento, där arten lever. I hobbyn känns två former. 'Shucushuyacu' har ett ljust, blått nätmönster över det svarta och har funnits längst i fångenskap. 'Pampa Hermosa' saknar

nätmönstret och är i stället disigt blå eller helt röd och svart.

Hanens läte är ett mjukt, kort surrande. Lätet har aldrig hörts i naturen, men i terrariet ropar hanarna vid alla tider på dygnet. Unga djur är nervösa, medan vuxna i ett tätt beplantat terrarium syns större delen av dagen, och vissa hanar sitter öppet framme och ropar medan man arbetar i terrariet bredvid. I fångenskap blir arten 5-10 år, och enstaka djur blir äldre.

Hudgift: *R. benedicta* tillverkar inte sitt gift själv. Vilda djur tar upp alkaloider från små leddjur i födan, troligen framför allt myror och kvalster, och lagrar dem i hudens körtlar. Giftigheten är måttlig jämfört med de stora pilgiftsgrodorna. Uppfödda djur som lever på bananflugor och hoppstjärtar saknar giftet, medan vildfångade djur kan behålla det länge. Hantera inte grodorna, och tvätta händerna efter arbete i terrariet.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Ranitomeya benedicta finns bara i Peru, öster om Anderna. Arten lever i låglandsskogen i Pampas del Sacramento i södra Loreto och östra San Martín, och utbredningsområdet uppskattas till omkring 19.000 km². Den finns bland annat i nationalparken Cordillera Azul.

Arten är bedömd som sårbar (VU) på IUCN:s rödlista på grund av det begränsade utbredningsområdet, förlust av livsmiljöer och insamling för djurhandeln. Stora delar av området är obebodda och utan avskogning, men andra delar röjs för jordbruk och skogsavverkning. Strax efter beskrivningen började man samla in arten för den internationella marknaden, i vissa fall genom att fälla träd för att söka igenom bromeliorna. Den föds också upp lagligt i fångenskap, så köp därför bara uppfödda djur.

> **Naturlig utbredning:** Peru.

LIVSMILJÖ

Ranitomeya benedicta lever i orörd regnskog och äldre sekundärskog i låglandet. De flesta fynd ligger omkring 150 m över havet, men arten har setts upp till 405 m. Den är dagaktiv och rör sig både på skogsbotten och i den låga vegetationen, i hopflätade grenar och i fallna, döda träd. Den klättrar gärna men håller sig mer till marken än de flesta arter i släktet.

Äggen läggs i lövskiktet på skogsbotten. Grodynglen växer upp i vattensamlingar i bladveck och i gammal bambu. Eftersom föräldrarna inte matar dem används större vattensamlingar, där det finns tillräckligt med alger och smådjur att leva av.

Klimatet är varmt och jämnt: årsmedeltemperaturen i utbredningsområdet är omkring 25 °C, med ett genomsnitt på ca 21 °C den kallaste månaden och ca 29 °C den varmaste. Luftfuktigheten i naturen är inte dokumenterad.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Ett par *R. benedicta* kan hållas i ett terrarium på 40 × 40 × 40 cm. Två par ska ha ett liggande terrarium på omkring 75 liter, och större är alltid bättre, eftersom ett stort terrarium håller klimatet mer stabilt. Arten hoppar blixtsnabbt och smiter gärna ut när dörren står öppen vid utfodring, så ett liggande terrarium eller ett som öppnas uppifrån är lättare att arbeta i än ett högt.

Inred med ett dräneringslager på minst 5 cm, ett nät över och en botten som håller fukten utan att bli sur. Lägg ett bra lager vissna blad överst, gärna magnolia- eller katappablad, som håller länge. Grodorna blir modigare när det finns löv att gömma sig i. Ge grenar och kork att klättra på, och plantera tätt med små bromelior, klätterfikus och andra skuggtåliga växter. Svarta filmburkar i lövet och på väggarna med sugkoppar används både som gömslen och äggläggningsplats. Gråsuggor och hoppstjärtar i botten håller terrariet rent och är samtidigt foder.

Arten är mindre territoriell än många andra *Ranitomeya* och kan hållas i par, trio eller en liten grupp när det finns plats. Räkna med minst 4 liter extra per extra djur. Enstaka djur kan bli aggressiva när de blir könsmogna och måste då tas ut. Håll bara en form i terrariet, och sätt aldrig olika arter ihop, så att du undviker korsningar.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

Håll terrariet på 21-26 °C på dagen och 18-22 °C på natten. Arten trivs bäst vid omkring 21-24 °C, och temperaturen får inte komma över 27 °C under längre tid. Värme är farligare än kyla: några timmar vid omkring 29-30 °C kan döda grodorna, och även mindre värmeslag kan leda till sjukdom och en långsam död. Under 16 °C kan de också dö eller få bestående skador.

Extra värme är sällan nödvändig i ett uppvärmt vardagsrum; ljuset till växterna ger ofta nog. Ställ aldrig terrariet i fönsterkarmen, för solen genom glaset gör det snabbt livsfarligt varmt. Håll koll på luftkonditionering och element i rummet, och mät med en digital termometer både upptill och nedtill. Ett litet, slutet rum som kan värmas upp på vintern och kylas på sommaren gör det lättare att hålla temperaturen stabil. En sval vilotid är inte dokumenterad för arten.

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska ligga på 70-100 %. En bra rytm är nästan 100 % morgon och kväll och 70-75 % mitt på dagen, så att terrariet torkar upp lite mellan sprayningarna. Grodorna klarar kortvarigt ner till 50 %, men bara om de har rent vatten att sitta i. Längre torka är farlig för så små djur.

Pilgiftsgrodor tål begränsad ventilation, så med ett glaslock där bara en liten del är nät är det lätt att hålla fukten hög. Hur ofta det ska sprayas beror på terrariet: från två gånger dagligen i ett luftigt terrarium till varannan eller var tredje dag i ett tätt. Använd osmosvatten, regnvatten eller destillerat vatten, så att glaset inte får kalkbeläggningar. En dimanläggning eller regnanläggning på timer kan ta över sprayningen, men se till att det finns lite luftväxling, så att det inte blir stillastående luft med mögel.

VATTEN OCH VATTENKVALITET

En låg vattenskål eller en bromelia med vatten i bladvecken räcker. Grodorna är dåliga simmare, så vattnet får inte vara djupare än att den minsta grodan kan sitta i det med huvud och överkropp ovanför vattnet. 1-2 cm är en lämplig nivå, och skålen ska ha en lätt väg upp, t.ex. en sten eller en gren.

Byt vattnet när det blir grumligt, och använd osmosvatten, regnvatten eller avklorerat kranvatten. Amfibier tar upp ämnen genom huden, så använd aldrig tvål eller rengöringsmedel i terrariet; skölj i stället med varmt vatten. Vattnet i filmburkar och bromelior med grodyngel ska fyllas på och bytas regelbundet, så att det inte blir grumligt och stillastående.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

LJUS OCH UVB

R. benedicta är dagaktiv, och ljuset är först och främst till för växterna. Ge 12-14 timmars ljus per dag med lysrör eller LED på timer, året runt, och mörker på natten. Det motsvarar daglängden i tropikerna. Det är inte dokumenterat att arten behöver UVB. Väljer du ändå en svag UVB-källa, se till att det finns gott om skugga, så att grodorna själva kan välja. Se upp så att ljuset inte värmer upp terrariet över 26 °C.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Grundfodret är små levande leddjur. Djur i alla åldrar tar flyglösa bananflugor (*Drosophila melanogaster*), och vuxna kan också ta den större *D. hydei*. Hoppstjärtar är ett bra tillskott, och tropiska gråsuggor i terrariet äts längs vägen. Nykläckta syrsor och bladlöss kan användas som omväxling.

Vuxna grodor matas varannan dag med omkring 20-30 flugor per groda, men aldrig mer än vad som äts upp till nästa utfodring. Ge aldrig så många flugor att de kryper omkring på grodorna, för det stressar dem. Ungar ska matas varje dag. Djuren kan vara skygga och svåra att mata när man står vid terrariet, så ge dem ro.

Bananflugor och hoppstjärtar är inte fullvärdig kost ensamma. Pudra foderdjuren vid varje utfodring, gärna växelvis med kalk, ett vitamin- och mineraltillskott och ett tillskott med A-vitamin. Vissa vitaminer är farliga i stora doser, så följ tillverkarens anvisning. Starta bananflugs- och hoppstjärtskulturer innan grodorna flyttar in, och starta nya bananflugskulturer varje vecka.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

R. benedicta är dagaktiv och kan vara lite skygg, särskilt som ung, men i ett tätt planterat terrarium med gömställen syns vuxna djur mycket. Hanen sitter fritt framme och lockar. Arten är mindre territoriell än många andra *Ranitomeya*, men djur av samma kön kan komma i konflikt. Det som ser ut som parning är ofta två djur i revirstrid, för pilgiftsgrodor har ingen egentlig amplexus.

Grodorna bör inte hanteras. Huden är tunn och genomsläpplig, och rester av tvål, kräm och olja från händerna kan skada dem. Ska en groda flyttas, lock in den i en genomskinlig hink, eller använd puderfria handskar. Om en groda rymmer måste den fångas snabbt, för den gömmer sig och torkar fort ut; i en nödsituation är våta, rena händer bättre än ingenting. Håll koll på djur som hela tiden gömmer sig, tappar vikt eller blir jagade, och flytta dem i tid.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könen liknar varandra. Honorna är något större och kraftigare än hanarna (omkring 18 mm mot 16-17 mm), men skillnaden är svår att se, och hos ungar omöjlig. Det enda säkra tecknet är att hanen lockar. Ålder och storlek vid könsmognad är inte dokumenterade för arten; pilgiftsgrodor blir typiskt könsmogna omkring ettårsåldern.

Den säkraste vägen till ett par är att börja med minst fyra ungar, så att båda könen med stor sannolikhet är med, och låta dem hitta varandra själva.

PARNING

R. benedicta förökar sig ganska lätt i terrariet när temperatur, fukt och foder är i ordning. När hanen är mogen sitter han fritt framme och lockar med sitt mjuka surrande. Honan följer honom runt och knuffar till honom, tills de når en stilla, skymd plats, ofta en filmburk eller en bromelia, där äggen läggs och befruktas.

Ge paret flera filmburkar och bromelior att välja mellan, och låt dem vara i fred. En särskild utlösande signal som en regntid eller ett temperaturfall är inte dokumenterad för arten.

ÄGG OCH GRODYNGEL

I naturen läggs 2-6 ägg åt gången i lövskiktet på skogsbotten. I terrariet använder paret gärna en torr filmburk som sitter vågrätt på bakväggen, och en sällsynt gång vattnet i en bromelia. Hanen håller äggen rena och vaktar dem tills de kläcks.

När äggen kläcks bär hanen grodynglen på ryggen till var sin vattensamling, i naturen typiskt ett bladveck eller gammal bambu. Därmed upphör yngelvården. Inget tyder på att honan matar grodynglen med ägg, som hos *R. imitator*, och grodynglen lever av alger och smådjur i vattnet.

Grodyngel som får växa upp hos föräldrarna blir större än de som tas bort. Tar du ägg eller grodyngel, så håll grodynglen var för sig i små behållare på omkring 10 × 10 × 10 cm med osmosvatten, ett par ekblad och lite hornsärv. Byt två tredjedelar av vattnet varannan till var tredje dag, och mata med fint malet algfoder och fiskfoder.

METAMORFOS

Äggen kläcks efter ca 10-14 dagar. Grodynglen genomgår metamorfos typiskt efter 60-80 dagar, men vid konstant 24 °C tar utvecklingen från frisimmande grodyngel till färdig groda upp till omkring 114 dagar.

När frambenen kommer fram slutar grodynglet att äta. Lägg ett stycke kork på vattenytan så att det kan kravla upp, och flytta det till en behållare med en bra landdel, ett lager vissna blad och en liten vattenskål när svansen nästan är upptagen. Vattnet ska vara grunt, så att det inte drunknar.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nymetamorfoserade grodorna är mycket små. Håll dem i en liten, fuktig uppfödningsbehållare med lufthål, vissna blad, kork och en låg vattenskål. Utfodra dagligen med hoppstjärtar och de minsta bananflugorna, och damma fodret lätt med vitaminer och mineraler.

Ungar kan hållas ihop i en liten grupp av jämnstora djur. När de närmar sig könsmognad ska du hålla koll på aggression och dela upp dem i par eller trioer. Ungar säljs typiskt när de är 3-6 månader gamla och ännu inte kan könsbestämmas. Välj djur med klara ögon och en kropp som inte är tydligt smalare än huvudet.

Hälsa och vanliga misstag

R. benedicta är härdig när temperatur och fukt är rätt, och de flesta problem beror på skötseln:

- Värme över ca 27 °C, t.ex. från sol genom ett fönster eller ett havererat klimatsystem, ger stress, aptitlöshet och i värsta fall död. Omkring 29-30 °C är livsfarligt.
- Kyla under 16 °C, t.ex. vid strömavbrott på vintern, kan också ge bestående skador eller död.

- Ett för torrt eller för vått och stillastående terrarium ger uttorkade djur, hudinfektioner och mögel.
- Foderdjur utan vitamin- och mineraltillskott ger försvagade ben. Överdosering av vissa vitaminer kan också skada.
- En mager groda utan tydligt rund mage kan bero på för lite foder, parasiter eller konkurrens. Kontrollera att alla djur får mat.
- Strider mellan djur av samma kön. Ta bort den groda som strider.

En frisk groda har hel hud utan sår eller röda, vattiga eller svampiga områden, särskilt kring kloaken och på insidan av bakbenen. Tecken på sjukdom kan vara täta hudömsningar, ballongaktig kropp, slöhet eller oro, aptitlöshet och mattare, torr hud. Isolera sjuka djur och sök snabbt en veterinär med kunskap om amfibier.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.